

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Filipa Dienstbiera, soudce JUDr. Tomáše Langáška a soudkyně Mgr. Veroniky Juříčkové v právní věci žalobce: **J. H.**, zastoupeného JUDr. Jiřím Obršlíkem, advokátem, sídlem Havlíčkova 1735, Beroun, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, sídlem Křížová 25, Praha 5, o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 27. 3. 2018, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 8. 11. 2019, č. j. 49 Ad 17/2018 – 22,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se z a m í t á .**
- II. Žalobce **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Žalované **se n e p ř i z n á v á** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci, řízení před krajským soudem

[1] Rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení ze dne 21. 8. 2017, č. j. X nebylo vyhověno žádosti žalobce o přiznání starobního důchodu. Proti rozhodnutí podal žalobce námitky. Žalovaná rozhodnutím ze dne 27. 3. 2018, č. j. X zamítla námitky žalobce a potvrdila prvostupňové rozhodnutí.

[2] Proti rozhodnutí žalované o námitkách podal žalobce žalobu, v níž namítal, že v období před 31. 12. 1992 odpracoval počet směn stanovený právními předpisy pro dosažení důchodového věku 55 let a není přípustné odepřít mu splnění podmínek pro dosažení nižšího důchodového věku s poukazem na to, že jeho zaměstnání na pozici v podzemí v I.AA kategorii netrvalo až do 31. 12. 1992. Nesouhlasí s rozhodnutím žalované, podle nějž

je důchodovým věkem žalobce věk 64 let a 6 měsíců. Žalobce rovněž namítal, že vzhledem k druhu zaměstnání, které vykonával, je osobou, která podle nařízení vlády č. 363/2009 Sb., o stanovení důchodového věku a přepočtu starobních důchodů některých horníků, kteří začali vykonávat své zaměstnání před rokem 1993, ve znění nařízení vlády č. 69/2015 Sb. (dále jen „nařízení vlády č. 363/2009 Sb.“) ve spojení s § 174 zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění účinném od 1. 6. 1992, splnila předpoklady pro přiznání starobního důchodu od okamžiku dosažení věku 55 let, a nelze aplikovat právní předpisy, které by vedly ke zhoršení jeho právního postavení oproti dřívějším předpisům platným v době, kdy žalobce vykonával práce odpovídající zvýhodnění při stanovení důchodového věku.

[3] Dle krajského soudu bylo namístě žádost žalobce o přiznání starobního důchodu posoudit nejprve optikou „standardního“ věku pro vznik nároku na starobní důchod, který by činil dle přílohy k zákonu č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, v případě žalobce 64 let a 6 měsíců. Žalobce však žádal o přiznání důchodu od 1. 9. 2017, tj. od věku 55 let 5 měsíců a 23 dnů. Protože žalobce nesplnil věkovou podmínku, bylo následně namístě posoudit možnost dřívějšího vzniku nároku žalobce na starobní důchod s ohledem na v minulosti jím vykonávané zaměstnání horníka, resp. hornického učně. Žalobce však nesplnil podmínky dle § 21 odst. 1 písm. a), případně c) zákona o sociálním zabezpečení, neboť v kategorii I.AA odpracoval celkem 12 roků a 166 dnů a v kategorii I.A celkem 1 rok a 245 dnů (celkem tedy 14 roků a 46 dnů v I. pracovní kategorii), přičemž zákonodárce vyžadoval odpracování alespoň 15 roků v kategorii I.AA nebo 20 roků v I. pracovní kategorii.

[4] Žalobce nesplnil ani podmínky § 174 zákona o sociálním zabezpečení, které s účinností od 1. 6. 1992 rozšířilo podmínky pro dřívější odchod do starobního důchodu. Toto ustanovení stanovilo možnost odchodu do starobního důchodu ve věku 56, 57, 58 a 59 let, žalobce však žádal o přiznání starobního důchodu od data předcházejícího dosažení věku 56 let. Nadto zákonodárce postup podle § 174 zákona o sociálním zabezpečení podmínil ještě další (kumulativní) podmínkou, a to že zaměstnání v preferované kategorii muselo trvat ke dni 31. 12. 1992 (§ 174 odst. 2 zákona o sociálním zabezpečení). Krajský soud na základě doložených podkladů zjistil, že pracovní poměr žalobce u Dolu Kladno, s. p. skončil okamžitým zrušením pracovního poměru dne 13. 3. 1992 a později již žádné zaměstnání v preferované kategorii nevykonával.

[5] Krajský soud zdůraznil, že již od 1. 6. 1992 musel žalobce vědět (v souladu se zásadou, že neznalost zákona neomlouvá), že podmínka výkonu zaměstnání v preferované kategorii ke dni 31. 12. 1992 je v jeho případě pro možnost nárokovat dřívější odchod do starobního důchodu nezbytná. K datu 31. 12. 1992 byl žalobce již v pracovním poměru u jiného zaměstnavatele, u nějž žádné práce v preferovaných kategoriích nevykonával. Žalobce nikdy nesplňoval podmínky, jimiž zákon o sociálním zabezpečení podmiňoval přiznání starobního důchodu v nižším než obvyklém věku.

[6] Krajský soud se zabýval i tím, zda žalobce splňuje podmínky dle nařízení vlády č. 363/2009 Sb., které dále rozšířilo možnost dřívějšího odchodu do starobního důchodu osobám vykonávajícím v minulosti hornické zaměstnání. Toto nařízení se týká osob, které vykonávaly před 1. 1. 1993 práce v hornictví se stálým pracovištěm v hlubinných dolech zařazené mezi zaměstnání I. kategorie, zakládající nárok na starobní důchod při dosažení

pokračování

věku alespoň 55 let. Žalobce však ani v tomto případě nesplnil jednu z kumulativních podmínek, a to podmínku odpracování alespoň 3 300 směn.

[7] Krajský soud rovněž dospěl k závěru, že žalobce nesplnil ani podmínky dle § 37b a § 37c zákona o důchodovém pojištění, které dopadají na ty pojištěnce, kteří nedosáhli preferenčního zacházení podle dřívějších prováděcích právních předpisů k zákonu o důchodovém pojištění. Počet směn zjištěný postupem podle § 37b odst. 2 věty druhé zákona o důchodovém pojištění neodpovídá sníženému limitu podle § 37b odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění.

[8] Krajský soud tedy uzavřel, že jakkoli byly právní předpisy v oblasti tzv. hornických důchodů opakovaně „změkčovány“ a okruh osob, které měly v této souvislosti nárok na dřívější odchod do starobního důchodu, byl rozšiřován, žalobce v preferovaných kategoriích odpracoval tak málo let a skončil s výkonem hornického zaměstnání tak brzy, že nikdy nespadal do žádné ze skupin osob, jimž zákonodárce umožnil odejít do starobního důchodu dříve. Argumentace žalobce tím, že nelze aplikovat předpisy, které by vedly ke zhoršení jeho právního postavení oproti předpisům platným v době, kdy vykonával zaměstnání v preferované kategorii, je nepatřičná, neboť žalobce nikdy nesplnil podmínky pro dřívější získání starobního důchodu podle dřívější právní úpravy; novější právní úprava vždy vedla prakticky jen k rozšiřování okruhu osob oprávněných k dřívějšímu přiznání starobního důchodu. Zhoršení zacházení se žalobcem v důsledku pozdější právní úpravy tak vůbec nepřicházelo v úvahu.

[9] Krajský soud z výše uvedených důvodů žalobu jako nedůvodnou zamítl.

II. Kasační stížnost, vyjádření žalované

[10] Proti rozsudku Krajského soudu v Praze brojí žalobce (stěžovatel) kasační stížností.

[11] Stěžovatel v kasační stížnosti shodně jako v žalobě namítal, že v období před 31. 12. 1992 odpracoval počet směn stanovený právními předpisy pro přiznání důchodového věku 55 let a není přípustné odeprít mu splnění podmínek pro dosažení důchodového věku 55 let proto, že jeho zaměstnání na pozici v podzemí v kategorii AA netrvalo až do 31. 12. 1992. Stěžovatel, vzhledem k druhu zaměstnání, které vykonával, splnil předpoklady pro přiznání důchodu od okamžiku dosažení věku 55 let a nelze aplikovat právní předpisy, které by vedly ke zhoršení jeho právního postavení oproti dřívějším předpisům platným v době, kdy vykonával práce odpovídající zvýhodnění při stanovení důchodového věku. Stěžovatel dále vyjádřil přesvědčení, že napadeným rozsudkem nebyl řádně zohledněn § 74 zákona o důchodovém pojištění. Stěžovatel před 1. 1. 1993 splnil všechny podmínky pro přiznání nižšího důchodového věku včetně počtu odpracovaných směn v pracovní kategorii I.AA, a to s jedinou výjimkou v podobě dosaženého věku. Pozdější právní předpisy však dle názoru stěžovatele retroaktivně zhoršily jeho právní postavení a připravily jej o dosud nabytá práva. V důsledku aplikace přepočtového koeficientu v ustanovení § 37b zákona o důchodovém pojištění byl dosavadní dostatečný počet směn stěžovatele zkrácen pod minimální požadovaný limit.

[12] Žalovaná ve svém vyjádření uvedla, že kasační stížnost nepovažuje za opodstatněnou. Ustanovení § 74 zákona o důchodovém pojištění sice garantuje zachování nároku na snížení věkové hranice (podle předpisů platných před 1. lednem 1996), ovšem

nároku vůbec existujícího. Námitka retroaktivním působením novějších úprav proto nemůže obstát (novější úpravy nadto okruh oprávněných osob spíše rozšiřovaly). Neobstojí ani úvahy vztahující se k namítanému zásahu do rovnosti v právech. V době výkonu práce v preferovaných kategoriích mohl ostatně stěžovatel legitimně očekávat vznik nároku na snížení důchodového věku toliko odpracováním 15 roků v I.AA kategorii, popř. 20 roků v kategorii I.A (§ 21 odst. 1 písm. a) a c) zákona o sociálním zabezpečení, ve znění účinném do 31. května 1992). Stěžovatel nedoložil, že by snad v hlubinném hornictví vykázal více kalendářních dnů, tedy získal nezbytný počet směn.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[13] Nejvyšší správní soud při posuzování kasační stížnosti hodnotil, zda jsou splněny podmínky řízení, přičemž dospěl k závěru, že kasační stížnost má požadované náležitosti, byla podána včas a osobou oprávněnou, a je tedy projednatelná.

[14] Poté přezkoumal napadený rozsudek krajského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů, ověřil při tom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, dále jen „s. ř. s.“), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[15] Nejvyšší správní soud považuje za nutné připomenout, že kasační přezkum je možný jen v rozsahu, v jakém k tomu stěžovatel svou formulací kasačních námitek vytvoří prostor; řízení o kasační stížnosti před Nejvyšším správním soudem totiž nemá být jakýmsi dalším pokusem ještě jednou a z pohledu stěžovatele lépe uvážit o tomtéž (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 7. 2019, č. j. 1 Afs 44/2019 - 41). Nyní projednávaná kasační stížnost přitom doslovně přebírá námitky uvedené v žalobě a uplatněné při jednání v řízení před krajským soudem a dříve uplatněnou argumentaci v reakci na rozsudek krajského soudu nijak dále neupřesňuje. Kasační stížnost je přitom oprávněným prostředkem proti pravomocnému rozhodnutí krajského soudu ve správním soudnictví (§ 102 s. ř. s.), a má tedy cíleně reagovat na rozhodnutí krajského soudu a kvalifikovaným způsobem zpochybňovat právě rozhodnutí krajského soudu.

[16] Stěžovatel v kasační stížnosti pouze opakuje tvrzení, že požadovaný počet směn odpracoval, neuvádí však, v čem měl krajský soud (případně žalovaný) při zjištění počtu odpracovaných směn či aplikaci příslušných ustanovení právních předpisů pochybit. Přepočítací koeficient pro zjištění počtu směn stanoví přímo právní předpisy (§ 1 písm. b) nařízení vlády č. 363/2009 Sb., § 37b odst. 2 zákona o důchodovém pojištění] a Nejvyšší správní soud neshledává nic nesprávného na zjištění počtu směn, jak jej pro účely vyhodnocení, zda jsou splněny podmínky pro aplikaci uvedených právních předpisů, provedl krajský soud. Krajský soud se rovněž pokusil stěžovateli vysvětlit, proč počet kalendářních dnů trvání zaměstnání v hornictví nemůže být roven počtu odpracovaných směn. Nejvyšší správní soud se ztotožňuje se závěrem krajského soudu, že pro posouzení stěžovatelova případu bylo na místě přepočítací koeficient aplikovat.

[17] Dále stěžovatel namítá, že krajský soud řádně nezohlednil § 74 zákona o důchodovém pojištění, podle nějž zůstávají zachovány nároky nabyté podle dosavadních právních předpisů. Stěžovatel však ani u této námítce nijak nepolemizuje s konkrétními závěry krajského soudu. Dle Nejvyššího správního soudu krajský soud správně a srozumitelně vysvětlil, že stěžovatel v žádném okamžiku nesplňoval všechny kumulativně

pokračování

stanovené podmínky v té době účinné právní úpravy. Nikdy proto nenabyl právo na dřívější odchod do starobního důchodu z důvodu výkonu zaměstnání v hornictví, a nemůže tak jít o porušení pravidla zachování nabytých nároků ve smyslu § 74 zákona o důchodovém pojištění.

[18] Krajský soud provedl v logické posloupnosti komplexní rozbor v úvahu přicházejících ustanovení právních předpisů upravujících podmínky možnosti dřívějšího odchodu do starobního důchodu pro zaměstnance v hornictví. Nejvyšší správní soud se s rozbohem krajského soudu i s jeho závěry ztotožňuje. Krajský soud obsírně a podrobně zdůvodnil, proč na stěžovatele nedopadá žádná z úprav zakládajících nárok na snížený důchodový věk horníka.

[19] Nejvyšší správní soud má za to, že jak žalovaný tak i krajský soud dostatečně srozumitelně vysvětlili, že stěžovatel nesplnil podmínky stanovené pro snížení důchodového věku horníka. Stěžovatelovy námitky nevyvrací správnost jejich závěrů.

IV. Závěr a náklady řízení

[20] Stěžovatel se svou kasační stížností neuspěl, a jelikož Nejvyšší správní soud neshledal důvod pro zrušení napadeného rozhodnutí ani z úřední povinnosti (§ 109 odst. 4 s. ř. s.), zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

[21] O náhradě nákladů řízení Nejvyšší správní soud rozhodl v souladu s § 60 odst. 1 s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatel ve věci neměl úspěch, a proto nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti. Žalované v řízení o kasační stížnosti žádné náklady nad rámec běžné úřední činnosti nevznikly, proto soud rozhodl, že se jí náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznává.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 30. června 2021

JUDr. Filip Dienstbier
předseda senátu